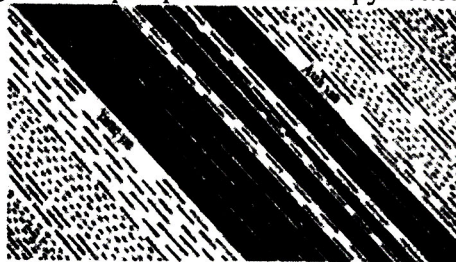

KÜNGÜTÇAY-VƏNDAMÇAY ARASI SAHƏDƏ NƏCİB METAL FİLİZLƏRİNİN FORMALAŞMASININ LİTOLOJİ-STRUKTUR ŞƏRAİTİ VƏ PROQNOZ QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ

İskəndərov F.R. – I kurs magistrantı

Bakı Dövlət Universiteti

Böyük Qafqaz qırışıqlıq zonasının Azərbaycan kəsimi üzrə şimaldan cənuba doğru sink-pirrotin, Cu, Zn-pirrotin, Cu-Zn-Pb filizləşməsinin (Sarıbaş, Zaqatala-Qovdağ zonaları), qızıl-sulfid (Duruca zonası) və onun da Cu-Mo, Cu-Ni-Co, Au, Ag, Hg və ehtimal ki, platin qrupu metalları filizləşməsi (Vəndam zonası), zonal yerləşmə qanunauyğunluğu müəyyən edilmişdir. Ayrı-ayrı metallogenik (Sarıbaş) və filizə perspektivli zonalar (Duruca və Vəndam) üzrə əsasən nəcib (Au, Ag), əlvan (Cu, Pb, Zn) qismən isə qara metal (Fe, Ti, Mn) və nadir metallara (Co, Ni, Mo və s.) P1, P2 və P3 kateqoriyaları ilə proqnoz resursları qiymətləndirilmişdir.

1 2

Sək. Faydalı qazıntı layının quruluşu (kəsilişdə)
1-faydalı qazıntı laydəstəsi; 2-süxur laycıqları

Küngüt mis-molibden təzahürü Küngütçayın yuxarı axınında Duruca strukturunu cənubdan əhatə edən dərinlik qırılması boyu izlənən mis, molibden və polimetal filizləşməsindən ibarətdir. Yan süxurlar gil şistləri, tuflar, tuf 138 qumdaşları və silisiumlu əhəngdaşlarından ibarətdir. Götürülmüş sınaqlarda 0,018-0,049 % molibden; 0,1% mis; 0,1-0,37 % sink; 0,12-0,17 % qurğuşun; 0,4-1,4 q/t qızıl olduğu müəyyən edilmişdir.

Baş Küngüt mis-molibden təzahürü Küngütçayın orta axınında Baş Küngüt kəndi yaxınlığında, Küngütçay-Zəyzitçay arası sahədə bir-birinə yaxın ümum-qafqaz istiqamətli tektonik pozulmalar boyu izlənən, hidrotermal dəyişmiş, limonitləşmiş Üst Valanjin yaşlı tufalevrolit, tufqumdaşları və tufkonqlameratlarda yerləşən zonalardan ibarətdir. Birinci zonada 0,075 % molibden; 0,8 q/t qızıl; 8,0 q/t gümüş təyin edilmişdir. Qalan zonalarda 0,4 q/tqızıl; 0,1-0,37 % mis; 0,1-0,4 % sink; 0,1-0,2 % qurğuşun aşkar edilmişdir.

Başlay təzahürü Qaşqaçay və Şinçay arasında Başlay stansiyasından 1 km şimal şərqdə yerləşir. Burada molibden-kolçedan-polimetal təzahürü terrigen-karbonat tərkibli süxurlarda yerləşir. Başlay təzahüründə əsasən 3 filizləşmə zonası müşahidə olunur ki, burada da 0,1-1,2 % mis; 0,002-0,06 % molibden; 0,03-0,8 % qurğuşun; 0,04-0,9 % sink; 12 q/t-a qədər gümüş müəyyən edilmişdir.

Duruca və Vəndam struktur-formasiya zonaları boyu ayrı-ayrı sınaqlarda əlvan və nəcib metalların yüksək konsentrasiyalarının təyin edilməsi; - piritli, sulfidli və kvarşla zənginləşmiş süxurların geniş yayılması; - Böyük Qafqazın cənub yamaqları üçün səciyyəvi olan filizdaşıyıcı və filizyerləşdirici stratigrafik səviyələrin mövcudluğu; - Vəndam strukturunda filiz əmələgəlmədə rolu ola bilən maqmatik süxurların yayılması; - qızılın toplanmasında böyük rol oynayan üzvi karbon birləşməsi qalıq 141 ları saxlayan süxurların geniş yayılması; - «qara şist» qatı ilə bağlı tapılan yataqların Duruca tikiş zonasındakı təzahürlərlə oxşarlığı (C üzvinin 3-7% arasında olması), sulfidlərin ümumi süxur kütləsinin 3-5%-ni təşkil etməsi, qızılla Cüsvü arasında mütənasib bağlılıq. Duruca tikiş zonası daxilində ayrı-ayrı kriterilərin müqayisəsi zamanı onların bir neçəsinin əhəmiyyətli və etibarlı olduğunu xüsusi qeyd etmək lazımdır. Antiklinalın şarnir hissəsinə yaxın yerlərdə «qara şist»lərdə (məxsusi qızıl -0,6- 1,2 q/t) və onun ətrafında bozumontul qara rəngli gil şistləri və qumdaşı laycıqlarının növbələşməsi qatında müxtəlif istiqamətli çatlarla dolmuş kvars (sarımtıl südlü rəngdə), sulfid damarcıqları olan qatlarda (epigenetik qızıl 1-3,2q/t) qızılın olma ehtimalı daha çoxdur.

Duruca və Vəndam struktur-formasiya zonalarının tektonik təmasında sulfidlərlə zənginləşmə zonalarında molibdenin tutumu 0,01 -0,03% -dən yuxarı olan yerlərdə səthdə oksidləşmə nəticəsində əmələ gəlmiş qara rəngli qalıq materialların toplantılarının olması müşahidə olunur.